

**Mental and Objective Priorities of Family Social Issues from the
Perspective of Citizens¹**

Seyed Morteza Mousavi², Hosein Ahmadi³, Khadijeh Rastegar⁴

Received: 19/06/2021

Accepted: 12/09/2021

Abstract

Background and Aim: The purpose of this study is to identify the mental and objective priorities of social issues related to the family from the perspective of citizens.

Method: The present research has utilized a survey methodology. data collected via a researcher-made questionnaire. The sample size was estimated to be 384 people using Cochran's formula. To prevent sample loss, data of 400 people were collected by multi-stage cluster sampling method. Statistical analysis was performed using SPSS software.

Results: Comparing the average prioritization of social issues in the field of family in both mental and objective dimensions indicates that the average mental dimension of each issue is higher than the objective average, citizens' concerns and concerns about the issues studied are more than observed; There is also a significant difference between mental and objective prioritization between men and women.

Conclusion: In general, problems, issues and injuries are understood and discussed by people in a subtler and objective way. It is suggested that considering the fact that mental perceptions and definitions can be examined, family officials should take a more effective step to address issues and injuries and prevent crime by referring to the mental priorities of citizens.

Keywords: mental, objective, couples, youth issues, family issues.

---

1 This research is extracted from a project entitled "Objective and subjective prioritization of crimes, injuries and social issues in Zanjan (case study: citizens 20 years and older in Zanjan)" which is implemented and compiled with the material and spiritual support of the Applied Research Office of Zanjan Police Command..

2 Corresponding Author: Master of Sociology. mousavi78@gmail.com

3 Assistant Professor, Department of Social Sciences, Farhangian University. ahmadi@gmail.com

4 PhD student in Sociology, Payame Noor University, Tehran, Iran. rastegarkhadije@yahoo.com

دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی- اجتماعی زنان و خانواده/ دوره نهم، پیاپی ۱۷، شماره دوم- پاییز و زمستان ۱۴۰۰

اولویت‌های ذهنی و عینی مسائل اجتماعی مرتبط با خانواده از منظر شهروندان^۱

سید مرتضی موسوی^۲، حسین احمدی^۳، خدیجه رستگار^۴

۱. این پژوهش مستخرج از طرحی با عنوان «اولویت‌بندی عینی و ذهنی جرائم، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در شهر زنجان (مورد مطالعه: شهروندان ۲۰ سال به بالای شهر زنجان)» است که با حمایت مادی و معنوی دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان زنجان اجرا و تدوین شده است.

۲. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی. نویسندهٔ مسئول: mousavi78@gmail.com

۳. استادیار، گروه آموزش علوم اجتماعی، دانشگاه فرهنگیان. hahmadi6@gmail.com

۴. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. rastegarkhadije@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: هدف این پژوهش، شناخت اولویت‌های ذهنی و عینی مسائل اجتماعی مرتبط با خانواده از منظر شهروندان است.

روش: روش مطالعه پیمایش و ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامهٔ محقق ساخته است. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد که برای جلوگیری از افت نمونه، داده‌های ۴۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای گردآوری شد. تحلیل آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها: مقایسهٔ میانگین اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در حیطه خانواده در دو بُعد ذهنی و عینی بیانگر این است که میانگین بُعد ذهنی هر یک از مسائل بالاتر از میانگین عینی بوده، نگرانی و دغدغه شهروندان در مورد مسائل بررسی شده بیشتر از موارد مشاهده شده است؛ همچنین اولویت‌بندی ذهنی و عینی در بین زنان و مردان تفاوت معناداری دارد.

نتیجه‌گیری: به‌طور کلی مشکلات، مسائل و آسیب‌ها از سوی مردم به‌صورت خُردتر و عینی‌تر درک و مطرح می‌شود. پیشنهاد می‌شود با توجه به این مسئله که ادراکات و تعاریف ذهنی قابل بررسی هستند مسئولان حوزهٔ خانواده با مراجعه به اولویت‌های ذهنی شهروندان گام مؤثرتری برای رفع مسائل و آسیب‌ها و پیشگیری از جرم بردارند.

واژگان کلیدی: ذهنی، عینی، زوجین، مسائل جوانان، مسائل خانواده.

➤ استناد (به شیوه APA ویرایش ۷)، موسوی، سید مرتضی؛ احمدی، حسین؛ رستگار، خدیجه (پاییز و زمستان ۱۴۰۰). اولویت‌های ذهنی و عینی مسائل اجتماعی مرتبط با خانواده از منظر شهروندان. دو فصلنامهٔ پژوهش‌های

انتظامی زنان و خانواده، ۹ (۲)، ۴۶۷-۴۹۵

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23224274.1400.9.2.4.8>

مقدمه

برنامه‌ریزی برای حل مسائل خانواده نیازمند شناخت دقیق ابعاد ذهنی و عینی مسائل اعضای آن است. خانواده بنیاد و شالوده جامعه و مهم‌ترین نهاد اجتماعی می‌باشد که آسیب‌های اجتماعی سطح کلان، مسائل آن را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. شناخت اولویت‌بندی مسائل خانواده به‌ویژه از نظر اعضای آن ضرورت دارد. به این جهت، بررسی دیدگاه شهروندان نتایج مهمی در پی خواهد داشت. یکی از مشکلاتی که در سال‌های اخیر در جامعه ما وجود داشته، توافق نداشتن بر سر اولویت‌بندی مسائل اجتماعی جامعه است و معمولاً بین آنچه در رسانه‌ها و توسط مدیران و مسئولان در حوزه جرائم و آسیب‌های اجتماعی مطرح می‌شود با آنچه در درون و بستر جامعه رخ می‌دهد یک شکاف عمیقی وجود داشته و همین امر موجب شده تصمیم‌گیرهای صحیح و درستی در خصوص رفع آن صورت نگیرد (رفیعی، ۱۳۸۸). وضعیت خانواده نیز به تبعیت از جامعه بزرگ‌تر از این امر مستثنی نیست و در این حوزه نیز شاهد شکاف عمیق مذکور و مشکلات در تصمیم‌گیری‌ها و سردرگمی‌ها در ابعاد مختلف هستیم. از سویی به این دلیل که داده‌ها و اطلاعات موجود در این زمینه برگرفته از نتایج علمی و پژوهشی نبوده، مدیران و مسئولان بر روی مسائلی تأکید می‌کنند و خواهان تغییر و تحول و اصلاح در حوزه‌هایی هستند که در بیشتر موارد دغدغه اصلی شهروندان محسوب نمی‌شود؛ بنابراین یکی از دغدغه‌های اصلی نگارندگان این بوده است که از مسائل اجتماعی مرتبط با خانواده شناخت بهتری حاصل شود، پس با بررسی مطالعات انجام‌شده به این نتیجه رسیده‌ایم که مدیران و مسئولان بر روی مسائلی تأکید می‌کنند، و خواهان تغییر و تحول و اصلاح در حوزه‌هایی هستند که در بیشتر موارد دغدغه اصلی شهروندان محسوب نمی‌شود؛ بنابراین، انجام چنین طرح‌هایی که اولویت‌بندی جرائم و آسیب‌ها را هم به لحاظ فراوانی و هم به لحاظ اهمیت آن، مورد بررسی قرار می‌دهد، می‌تواند به متولیان امر در حوزه‌های برنامه‌ریزی و پیشگیری، با آگاهی از دغدغه و نگرانی شهروندان، در تدوین برنامه‌های علمی، اثربخش و کاربردی یاری رساند. از سوی دیگر، نیروی انتظامی به دلیل کارکردهای ویژه‌ای که در حوزه

آسیب‌های اجتماعی و جرائم مرتبط با جوانان و خانواده دارد نقش ویژه‌ای در کاهش نرخ مسائل اجتماعی دارد؛ بنابراین ضروری است در حوزه مسائل خانواده نیز اطلاعات دقیق‌تری داشته و به شیوه دقیق‌تر و علمی‌تری با مسائل مرتبط با خانواده برخورد کنیم. شواهد نگارندگان نشان می‌دهد به این نقش کمتر توجه شده است، همچنین، به این دلیل که در سطح استان زنجان تاکنون مسائل مرتبط با خانواده با شاخص‌های متعدد بررسی نشده و این استان نیز علی‌رغم داشتن شاخص‌های مناسب در زمینه باورها و اعتقادات، هم‌نوا با اکثر مناطق کشور در حال تجربه افزایش مسائل مرتبط با خانواده است، این تحقیق سعی دارد برای رفع این خلأ تحقیقاتی مسائل مطرح شده را از نظر شهروندان ۲۰ سال به بالای شهر زنجان بررسی کند. این دغدغه با این استنباط که معرفی الگوی مناسب زمانی میسر خواهد بود که در ابتدا بتوان سیمای جامعه‌شناختی کنونی شهر زنجان را بازنمایی کرد (ساروخانی و میرمحمدرضائی، ۱۳۹۷)، منجر به ارائه طرح به دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی شد که پس از انجام کار پژوهش و گزارش مبسوط آن به دفتر مذکور، چکیده مناسبی از کار به شکل مقاله جهت استفاده گسترده‌تر محققان بعدی تدوین شده است.

افزایش روند [جرائم، آسیب‌ها] و مسائل اجتماعی نه تنها مانعی برای دستیابی به توسعه همه‌جانبه است، بلکه مانعی در راه ایجاد جامعه‌ای متعادل در آینده خواهد بود (امین^۱ و همکاران، ۲۰۰۶، ۱۵۲-۱۵۱). گرایش به رفتارهای مجرمانه، ازهم‌گسیختگی خانواده، ناسازگاری‌ها و اختلالات خانوادگی، کمبودهای عاطفی، بی‌سوادی، ناآگاهی والدین نسبت به مسائل اجتماعی، عدم کنترل فرزندان و روش‌های نامناسب تربیتی از عوامل مؤثر در پدیده جرم محسوب شده و خانواده نقش مهمی در پیشگیری از آن دارد (اسمعیلی‌زاده، ۱۳۹۶). تحقیقات متعدد در دو دهه اخیر نشان می‌دهد بیکاری، فقر و اعتیاد پرخاشگری و جنایت، قاچاق مواد مخدر، بدرفتاری با زنان (احمدی و همکاران، ۱۳۹۴) خشونت‌های خانگی (وارد و لی شاونو^۲، ۲۰۲۰؛ کتلا^۱ و همکاران، ۲۰۲۱؛ دین‌محمدی^۲ و همکاران،

1. Amin et al.

2. Kaitlin P. Ward & Lee Shawna J.

۲۰۲۱؛ ۳ گرام و همکاران، ۲۰۲۱)، طلاق (فولادیان ۱۳۹۹؛ اخوی و همکاران، ۱۳۹۶)، خیانت به همسر (ابراهیمی لویه و همکاران، ۱۳۹۲)، همواره مسائل عمده محسوب و بسیاری از برنامه‌ریزی‌ها در راستای پیشگیری و رفع آن مسائل بوده است (مسعودی‌پور و باقری نصرآبادی، ۱۳۹۷).

با وجود تحولاتی که جامعه ایران تجربه کرده است، استان زنجان از نظر بحران‌ها و آسیب‌ها همچون سایر استان‌ها آسیب‌پذیر بوده است (ساروخانی و میرمحمدرضائی، ۱۳۹۷). تحقیقات انجام شده در استان زنجان نشان می‌دهد در دهه گذشته طلاق (فتحی و حاتمی ورنه، ۱۳۹۶؛ ابراهیمی لویه و همکاران، ۱۳۹۲)، مجرمیت اعضای خانواده، ازهم‌گسیختگی خانواده، کنترل و نظارت، فقر اقتصادی خانواده و ارتکاب جرم زنان زنجان (حسینی و صالحی، ۱۳۹۲)، نگرانی از قربانی شدن و افسردگی (عظیمی، ۱۳۹۵) در این استان افزایش داشته است؛ از این رو، در این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستیم که اولویت‌های عینی و ذهنی شهروندان زنجان نسبت به جرائم، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی مرتبط با خانواده چیست؟

ادبیات پژوهش: پیشینه و مبانی نظری

شریفی رهنمو و سلطان‌پور (۱۴۰۰) با تحقیق پیرامون پیش‌بینی نگرش به آسیب‌های اجتماعی بر اساس میزان بهزیستی روان‌شناختی و هیجان‌خواهی در جوانان: انتظام اجتماعی به این نتیجه رسیدند که بین مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی و نگرش به آسیب‌های اجتماعی جوانان رابطه منفی وجود دارد. آموزش کنترل هیجان، افزایش توانمندی می‌درت هیجانی و راهبردهای محیطی تخلیه هیجانی را از جمله عواملی است که بر کاهش رفتارهای پرخطر جوانان نقش دارد. کنعانی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان راهبردهای پلیس در پیشگیری از جرائم اطفال و نوجوانان به این نتیجه رسیدند که ساختار پلیس پیشگیری و الزامات قانونی برای اجرای پیشگیری از جرم به‌عنوان اقدامات

1. Bethany Kotlar
2. Sepideh Dinmohammadi
3. Lu Gram

پیش‌واکنشی مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف در حرفه‌ای‌گری پلیس و ارائه برنامه‌های کاربردی به‌عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف، ظرفیت‌های بالای رسانه‌ای پلیس و توجه ویژه مسئولان و نخبگان به پیشگیری از جرم به‌عنوان مهم‌ترین فرصت‌های پلیس و رشد عوامل و زمینه‌های جرم‌زا و ناهماهنگی بین‌بخشی در دستگاه‌ها و سازمان‌های متولی پیشگیری از جرم به‌عنوان مهم‌ترین تهدید شناسایی شدند.

نتایج تحقیق سعیدی (۱۳۹۹) با عنوان بررسی مؤلفه‌های احساس امنیت روانی خانواده‌های ایرانی و آسیب‌شناسی آن در خرده‌نظام‌های خانواده و فرایند رشدی فرزندان نشان داده است که عوامل ارتباطات حلقوی خانوادگی امنیت‌آور، امنیت خانواده نتیجه کارکرد سالم و منظم، رشد اخلاقی مبتنی بر تلاش، اخلاق و برنامه و امنیت خانواده نتیجه کارکرد سالم و منظم نقش محوری در احساس امنیت و رشد فرزندان دارند.

رضانی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان ابعاد سلامت و آسیب‌شناسانه فرزندپروری در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش کیفی، به این نتیجه رسیدند که صمیمیت، ساختار / قانون و خودمختاری / آزادی عمل سه بعد اصلی سلامت و آسیب‌شناسی فرزندپروری خانواده‌های ایرانی است. حبیبی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان به این نتیجه رسیدند که نوجوانان دختر بیشتر از نوجوانان پسر رفتار انحرافی انجام می‌دهند و متغیر آسیب‌پذیری / خانواده و آسیب‌پذیری / مدرسه اثر پیش‌بینی‌کنندگی معنی‌داری بر شاخص تعدیل‌شده رفتار انحرافی در نوجوانان دارد و پیشنهاد می‌شود در اقدامات پیشگیرانه و مداخلاتی مؤلفه‌های خطر‌ساز در سطوح فردی، مدرسه و خانواده مدنظر قرار گیرد. روغنجی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی کیفی با عنوان واکاوی آسیب‌های خانواده مادر سرپرست: یک پژوهش کیفی، به این نتیجه رسیدند که خانواده‌های مادر سرپرست با مشکلات عدیده از جمله مشکلات تحصیلی فرزندان، مشکلات اشتغال، مشکل مالی، مشکلات مسکن و مشکلات ناشی از افراد پیرامونی درگیر هستند و این مسائل نیازمند توجه بیشتری از سوی مسئولین است. نتایج تحقیق شگری قره‌لو با عنوان تأثیر برخی عوامل اقتصادی بر آسیب‌های اجتماعی در سال ۱۳۹۵ نشان داده است

که با رشد بیکاری و نابرابری در آمدی، نرخ ازدواج کاهش و نرخ طلاق و سایر جرائم افزایش می‌یابد و اثر بیکاری بزرگ‌تر از اثر نابرابری در آمدی می‌باشد. گرام و همکاران (۲۰۲۱) در مدل‌سازی اقدام جمعی برای تغییر هنجارهای اجتماعی پیرامون خشونت خانگی: معضلات اجتماعی و نقش نوع دوستی به این نتیجه رسیدند که تشویق زنان به تجمل خشونت و یا اعمال مجازات برای مردانی که مرتکب اعمال خشونت‌آمیز می‌شوند به تنهایی کافی نیست و با ترویج نوع دوستی در بین زنان می‌توان بر معضل اجتماعی غلبه کرد. دین محمدی و همکاران (۲۰۲۱) در یک کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده با عنوان تأثیر مشاوره راه‌حل محور بر میزان خشونت و کیفیت زندگی زنان باردار در معرض خشونت خانگی به این نتیجه رسیدند که مشاوره راه‌حل محور می‌تواند روشی مؤثر بر کاهش میزان خشونت و افزایش کیفیت زندگی زنان در معرض خشونت خانگی باشد. وارد و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی استرس والدینی، پاسخگویی و رفاه در میان اقشار کم‌درآمد به این نتیجه رسیدند که در زمان شیوع کرونا خشونت‌های خانگی افزایش یافته است. وینتر^۱ و همکاران (۲۰۱۷) با هدف ارزیابی ریسک پراکندگی و نحوه بهره‌مندی پلیس از ابزار مذکور برای شناسایی جوانان با خطر بالای ارتکاب جرائم خشونت‌آمیز و یا جرائم علیه اموال تحقیقی با عنوان شناسایی مجرمان بالقوه بر اساس پرونده‌های پلیس: مبتنی بر توسعه و اعتبار ابزار ارزیابی ریسک پراکندگی انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داده است که گروه‌های پرخطر قابلیت خاصی در جرائم خشونت‌آمیز دارند.

تایونس^۲ و همکاران (۲۰۱۶) با تحقیقی با عنوان امنیت و توسعه کشور: جرائم خشن در ساختار جرم‌خیز اشاره داشتند که بین سطح توسعه اقتصادی و اجتماعی یک کشور و میزان جرائم خشن رابطه معناداری وجود دارد. در کشورهای کمتر توسعه‌یافته، میزان جرائم خشن بسیار بیشتر از کشورهای توسعه یافته است و جرائمی مانند سرقت در کشورهای کمتر توسعه یافته از فراوانی بیشتری برخوردار است. حمزه^۳ (۲۰۱۳) با تحلیل نقش عوامل

1. Wientjes et al.

2. Teivans-Treinovskis, Janis. Amosova, Jelena. Naciscionis, Janis. Nesterova, Margarita

3. Siti Nur Zahara Hamzah

اجتماعی در تبیین جرم بیان کرده است که جرم و جنایت می‌تواند تحت تأثیر جمعیت، باروری، بیکاری و تولید ناخالص داخلی در دوره بلندمدت یا کوتاه‌مدت باشد.

مسائل اجتماعی دو عنصر مشترک دارند: یک بستر و شرایط اجتماعی عینی و دیگری تفاسیر ذهنی از این بستر اجتماعی. عنصر عینی یک مسئله اجتماعی به وجود یک بستر و شرایط اجتماعی اشاره دارد. ما از خلال تجربیات زندگی‌هایمان و از طریق رسانه‌ها و همچنین آموزش از این شرایط اجتماعی آگاه می‌شویم. بی‌خانمان‌ها را می‌بینیم، تیراندازی‌های خیابانی را می‌شنویم و در اخبار تلویزیونی صورت‌های اندوهگین والدینی را می‌بینیم که فرزندان‌شان قربانی جوانان خشن و خطرناک شده‌اند (مونی^۱، ناکس و شات، ۲۰۱۱، ۳). آسیب زمانی پدید می‌آید که از هنجارهای مقبول اجتماعی تخلفی صورت پذیرد (اسمعیلی‌زاده، ۱۳۹۶). مسائل اجتماعی نسبی تلقی می‌شوند. این موضوع ناشی از تفاوت‌ها در ارزش‌ها، باورها و تجربیات زندگی است (مونی، ناکس و شات، ۲۰۱۱، ۴؛ پاریلو^۲، ۲۰۰۸، ۳). برخی جامعه‌شناسان بر ماهیت ذهنی مسائل اجتماعی تأکید می‌کنند. سی رایت میلز^۳ (۱۹۶۲) تمایز مهمی برقرار می‌کند: اگر یک وضعیت، مثل بیکاری، برای یک نفر یا افرادی پراکنده مسئله باشد، «دردسری شخصی» است؛ اما اگر بیکاری گسترده باشد و تعداد بسیاری از افراد را در یک ناحیه یا جامعه تحت تأثیر قرار دهد، «موضوعی عمومی» یا یک «مسئله اجتماعی» است (ایتزین، باکا زین و ایتزین اسمیت^۴، ۲۰۱۰، ص ۸).

ویلسن و کلینگ^۵ (۱۹۸۲) با طرح پنجره‌های شکسته استدلال کردند که بی‌نظمی و بی‌نراکتی کنترل نشده، نه تنها باعث ترس از جرم، بلکه منجر به افزایش وقوع جرم نیز می‌شود (دوران^۶، ۲۰۱۲، ۱۱). بر اساس این رویکرد آنچه واقعاً باعث آزار شهروندان می‌شود خود جرائم خشن نیست، بلکه رفتارهای بی‌نراکتی زندگی شهری مانند نوشیدن الکل درملاءعام و تکدی‌گری است. افزایش این گونه رفتارهای بی‌نظمی اجتماعی موجب

1. Linda A Mooney, David Knox, Caroline Schacht

2. Vincent N Parrillo

3. Charles Wright Mills

4. Eitzen, D. Stanley, Baca Zinn, Maxine, Smith, Kelly Eitzen

5. James Q. Wilson, George L. Kelling

6. Doran, B.J. M.B. Burgess

افزایش ترس ساکنان محله می‌شود و آنان به این نتیجه می‌رسند که اگر با چنین رفتارهایی برخورد نشود، به‌زودی رفتارهای مجرمانه جدی‌تری در محله رخ خواهد داد. وقتی شهروندان چنین شرایطی را مشاهده می‌کنند کمتر در محله که دیگر مکان مناسبی برای آن‌ها محسوب نمی‌شود، حضور پیدا کرده و مجرمان حرفه‌ای نیز شروع به فعالیت‌های مجرمانه می‌کنند زیرا معتقدند که وقتی پلیس و ساکنان محله نمی‌توانند جلوی تکدی‌گری را بگیرند، قطعاً نخواهند توانست از جرائم جدی‌تر نیز جلوگیری کنند (گیسون^۱، ۲۰۱۴، ۲). با وجود اهمیت جرائم جدی و سنگین، جرائم کوچک‌تر و شکل‌های متعدد بی‌نظمی و آشفتگی عمومی معمولاً تأثیری انباشتی به‌جا می‌گذارند و اگر این قبیل مسائل رفع نشوند بی‌نظمی بیشتری روی می‌دهد (گیدنز^۲، ۱۳۹۶، ص ۳۲۶) و اگر با بی‌نظمی‌ها برخورد نشود ترس ساکنان محله افزایش می‌یابد (دوران، ۲۰۱۲، ص ۱۱). بر ساخت‌گرایی بر تجربه ذهنی افراد تأکید دارد (صدیق سروسستانی، ۱۳۹۶، ۳۷). هوارد بکر (۱۹۶۳) استدلال می‌کند هویت‌های کجرو چگونه در جریان برچسب‌زنی و نه از طریق رفتارها یا انگیزه‌های کجروانه، ایجاد می‌شوند (گیدنز، ۱۳۹۶، ۳۰۵) و منحرف کسی است که دیگران توانسته‌اند این برچسب را در مورد او به کار بگیرند (کندال^۳، ۱۳۹۶، ۳۰۶). از این‌رو، برچسب‌زنی نه تنها بر چگونگی نگرش دیگران به یک فرد تأثیر می‌گذارد، بلکه بر تلقی فرد از خویشتن نیز مؤثر است (گیدنز، ۱۳۹۶، ۳۰۵).

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر نوع روش پیمایشی و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل تمامی شهروندان ۲۰ سال به بالای شهر زنجان است که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۳۹۸۳۸۰ نفر بوده‌اند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد که با توجه به احتمال افت نمونه ۴۰۰ پرسش‌نامه برای گردآوری داده‌های مورد استفاده قرار گرفت. روش نمونه‌گیری این پژوهش از نوع نمونه‌گیری

1. Gibson, Timothy A,
2. Anthony Giddens
3. Diana Elizabeth, Kendall

تصادفی و نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای است. نمونه‌ها از منطقه ۱، اسلام‌آباد، کوی قائم و پایین کوه، از منطقه ۲، محلات، مقدم، هنرستان و وحیدیه و از منطقه ۳ نیز، سعدی شمالی، بی‌سیم و سعدی وسط به صورت تصادفی انتخاب و پرسش‌نامه‌ها توزیع شد. پرسش‌نامه استفاده شده در این تحقیق، از نوع محقق‌ساخته است. برای طراحی پرسش‌نامه ابتدا ضمن بررسی اجمالی نظریه‌های جامعه‌شناسی مربوط به آسیب‌ها و مسائل اجتماعی، تحقیقات انجام شده در این رابطه نیز مورد مطالعه قرار گرفت و پس از آن یک پرسش‌نامه اولیه تهیه و در اختیار معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری استان زنجان، معاون اجتماعی نیروی انتظامی استان، معاون اجتماعی اداره کل بهزیستی استان، مدیرکل امور اجتماعی و فرهنگی استانداری زنجان و تعدادی از جامعه‌شناسان و روان‌شناسان استان قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا بر اساس طیف لیکرت مشخص کنند که هر یک از جرائم، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی ذکر شده در این پرسش‌نامه به چه میزان در مورد شهروندان زنجان مصداق دارد. پس از جمع‌آوری نظر آنان، مواردی که امتیاز کمتری را کسب کرده بودند از پرسش‌نامه نهایی حذف شد. گویه‌های طراحی شده در این پژوهش در قالب طیف لیکرت شش گزینه‌ای بوده است. هر کدام از گویه‌ها از ۵ تا صفر نمره گرفته‌اند. نمره ۵ به کاملاً موافقم، نمره ۴ به موافقم، نمره ۳ به تا حدی موافقم، نمره ۲ به تا حدی مخالفم، نمره ۱ به مخالفم و نمره صفر به کاملاً مخالفم داده شد. در پژوهش حاضر جهت تعیین اعتبار، از دو روش اعتبار صوری و اعتبار سازه به روش تحلیل عاملی استفاده شد.

در روش اعتبار صوری، پرسش‌نامه طراحی شده در اختیار تعدادی از استادان دانشگاه، ناظر طرح و برخی از مدیران مرتبط با مسائل و آسیب‌های اجتماعی قرار گرفت. همچنین جهت پیش‌آزمون، ۵۰ پرسش‌نامه توزیع شد. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان آلفای ابعاد طراحی شده در حیطه مسائل خانواده به ترتیب در بعد ذهنی ۰/۹۱ و ۰/۸۹ به دست آمده است؛ بنابراین پرسش‌نامه طراحی شده از پایایی قابل قبولی برخوردار بوده و همچنین می‌توان گفت که گویه‌های

موردنظر دارای روایی خوبی بوده و ابزار مناسبی برای سنجش متغیرهای تحقیق می‌باشند. همچنین برای بررسی ساختار عاملی پرسش‌نامه از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. در حیطه مسائل خانواده ۵ بعد مسائل زوجین، مسائل جوانان، مسائل فرزندان، مسائل زنان و مسائل مالی طراحی شد. شاخص‌های این ابعاد به ترتیب در بعد مسائل زوجین طلاق، خیانت‌های زناشویی، عدم تمایل زوجین به بچه‌دار شدن و همسرآزاری؛ در بعد مسائل جوانان، بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده، فراهم نبودن امکانات ازدواج برای جوانان، عدم تمایل جوانان برای ازدواج؛ در بعد مسائل فرزندان، بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین، کودک‌آزاری، فرار دختران از منزل، ازدواج دختران در سنین پایین، ممانعت والدین از ادامه تحصیل دختران؛ در بعد مسائل زنان، سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران، ایجاد مزاحمت برای زنان در کوچه و بازار، تبعیض علیه زنان، روسپیگری و روابط نامشروع؛ و در بعد مسائل مالی، بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها، وضعیت اقتصادی نامناسب زنان سرپرست خانوار است. شاخص‌های مطرح‌شده با استفاده از پرسش عملیاتی شده است: ۱- موارد زیر به چه میزان جزء دغدغه‌های ذهنی شما بوده و تمایل دارید هرچه زودتر اقداماتی برای رفع آن صورت گیرد؟ (بعد ذهنی) و ۲- به‌عنوان یک شهروند زنجان، به چه میزان شاهد موارد زیر در این شهر بوده و در زندگی روزمره خود آن را لمس و یا احساس می‌کنید؟ (بعد عینی). خلاصه موارد در جدول شماره ۱ ارائه شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، اطلاعات جمع‌آوری شده وارد نرم‌افزار آماری SPSS شده و برای توصیف اطلاعات از آماره‌هایی چون درصد، میانگین و برای استنباط فرضیات از آزمون یومن ویتنی و کای اسکوئر استفاده شد.

جدول ۱: مقدار آزمون KMO و نتایج آزمون کروییت مسائل حوزه خانواده در بُعد ذهنی و عینی

آزمون بارتلت				شاخص	
Sig	درجه آزادی	χ^2	KMO مقدار آزمون	آزمون	
				متغیر	
۰/۰۰۰	۶	۳۲۴/۰۱۳	٪۶۸۸	ذهنی	مسائل زوجین
۰/۰۰۰	۶	۳۴۶/۵۴۲	٪۷۲۶	عینی	
۰/۰۰۰	۳	۲۱۳/۷۱۰	٪۵۷۴	ذهنی	مسائل جوانان
۰/۰۰۰	۳	۱۸۶/۵۲۸	٪۵۹۸	عینی	

۰/۰۰۰	۱۰	۶۸۴/۹۷۲	٪۸۳۳	ذهنی	مسائل مربوط به فرزندان
۰/۰۰۰	۱۰	۴۹۳/۵۳۵	٪۷۸۸	عینی	
۰/۰۰۰	۱	۲۰۱/۲۸۴	٪۵۰۰	ذهنی	مسائل مالی
۰/۰۰۰	۱	۱۶۷/۴۱۴	٪۵۰۰	عینی	
۰/۰۰۰	۶	۳۸۷/۰۶۳	٪۷۴۶	ذهنی	مسائل زنان
۰/۰۰۰	۶	۳۱۸/۶۳۴	٪۷۳۶	عینی	

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ۵۵/۳ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۴/۷ درصد از پاسخگویان زن؛ ۶۶/۳ درصد از پاسخگویان مجرد و ۳۰ درصد پاسخگویان متأهل بوده‌اند. (جدول ۲)

جدول ۲: توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان

درصد معتبر	فراوانی	متغیر	درصد معتبر	فراوانی	متغیر	درصد معتبر	فراوانی	متغیر	جنسیت
۶/۶	۲۶	زیر دیپلم	۶۶/۳	۲۶۴	متأهل	۵۵/۳	۲۲۰	مرد	جنسیت
۷/۸	۳۱	دیپلم	۳۱/۹	۱۲۷	مجرد	۴۴/۷	۱۷۸	زن	
۴/۱	۱۶	فوق دیپلم	۱	۴	مطلقه	۲۸	۱۱۱	۲۰-۲۹	گروه سنی
۴۴/۸	۱۷۷	کارشناسی	۰/۸	۳	همسر فوت شده	۳۰/۶	۱۰۷	۳۰-۳۹	
۳۰/۱	۱۱۹	کارشناسی ارشد				۱۸/۳	۶۴	۴۰-۴۹	
۶/۶	۲۶	دکتر	۰/۵	۲	بدون پاسخ	۱۰/۶	۳۷	۵۰ سال و بالاتر	
-	۵	بدون پاسخ				-	۴	بدون پاسخ	

نتایج بیانگر این است که در زمینه مسائل زوجین، بیشتر پاسخگویان افزایش طلاق، در رابطه با مسائل جوانان، بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده، در رابطه با مسائل فرزندان، بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین، در رابطه با مسائل زنان، سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران و در رابطه با مسائل مالی خانواده‌ها، بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها را بسیار ارزیابی کرده‌اند. (جدول ۳).

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخگویان نسبت به بُعد عینی جرائم، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در حوزه خانواده

متغیر	گویه‌ها	کم و خیلی کم		تا حدودی		زیاد و خیلی زیاد	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
مسائل زوجین	افزایش طلاق	۱۲	۳	۹۰	۲۲/۵	۲۹۸	۷۴/۵
	افزایش خیانت‌های زناشویی	۲۹	۷/۳	۱۲۲	۳۲/۱	۲۴۳	۶۰/۸
	عدم تمایل زوجین به بچه‌دار شدن	۲۱	۵/۳	۱۳۶	۳۴	۲۴۳	۶۰/۸
مسائل جوانان	همسر آزاری	۷۹	۱۹/۸	۱۷۴	۴۳/۶	۱۴۷	۳۶/۸
	بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده	۳	۰/۸	۳۰	۷/۶	۳۶۷	۹۱/۸
	فراهم نبودن امکانات ازدواج برای جوانان	۵	۱/۳	۵۷	۱۴/۳	۳۳۸	۸۴/۵
مسائل فرزندان	عدم تمایل جوانان برای ازدواج کردن	۱۲	۳/۱	۹۵	۲۳/۸	۲۹۳	۷۳/۳
	بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین	۲۱	۵/۳	۱۶۵	۴۱/۴	۲۱۳	۵۳/۴
	کودک‌آزاری	۷۴	۱۸/۵	۱۸۴	۳۸/۱	۱۳۹	۳۴/۸
	فرار دختران از منزل	۱۱۲	۲۸/۱	۱۶۵	۴۱/۵	۱۲۱	۳۰/۴
	ازدواج دختران در سنین پایین	۷۳	۱۸/۳	۱۷۴	۴۳/۵	۱۵۳	۳۸/۳
مسائل زنان	ممانعت والدین از ادامه تحصیل دختران	۱۷۴	۴۳/۶	۱۵۶	۳۹	۷۰	۱۷/۶
	سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران	۴۵	۱۱/۳	۱۷۱	۴۳	۱۸۲	۴۵/۷
	ایجاد مزاحمت برای زنان در کوچه و بازار	۶۲	۱۵/۹	۱۶۲	۴۰/۶	۱۷۶	۴۴/۱
	تبعیض علیه زنان	۸۴	۲۱/۲	۱۵۱	۳۷/۹	۱۶۳	۴۱
مسائل مالی	روسپیگری و روابط نامشروع	۷۸	۱۹/۷	۱۵۰	۳۷/۷	۱۶۹	۴۲/۵
	بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها	۹	۳/۶	۸۴	۲۱/۱	۳۰۲	۷۵/۵
	وضعیت اقتصادی نامناسب زنان سرپرست خانوار	۱۳	۳/۳	۱۰۱	۲۵/۵	۲۸۳	۷۱/۳

در رابطه با اولویت‌بندی مسائل عینی زوجین بیشترین امتیاز به پدیده «طلاق» (۸۲/۶ درصد) اختصاص دارد. در رابطه با اولویت‌بندی مسائل جوانان، مهم‌ترین مسئله عینی به «بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده» (۹۲/۳ درصد) مربوط می‌شود. در رابطه با مسائل مربوط به فرزندان بیشترین امتیاز به «بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین» (۷۱/۵۷) اختصاص دارد. در رابطه با مسائل زنان، «سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران»، (۶۵/۸۳) به‌دست آمده

است. در رابطه با مسائل مالی خانواده، امتیاز اولویت‌بندی نسبت به «بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها» (۸۳/۵) است. (جدول ۴).

جدول ۴: اولویت‌بندی عینی مسائل حوزه خانواده

حوزه	متغیر	گویه‌ها	میانگین	درصد
مسائل زوجین	مسائل زوجین	افزایش طلاق	۴/۱۳	۸۲/۶
		افزایش خیانت‌های زناشویی	۳/۷۱	۷۴/۲
		عدم تمایل زوجین به بچه‌دار شدن	۳/۷۰	۷۴/۰۵
		همسر آزاری	۲/۸۷	۵۷/۵۵
مسائل جوانان	مسائل جوانان	بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده	۴/۶۱	۹۲/۳
		فراهم نبودن امکانات اولیه ازدواج برای جوانان	۴/۴۰	۸۸
		عدم تمایل جوانان برای ازدواج کردن	۴/۰۶	۸۱/۳۵
مسائل حوزه خانواده	مسائل فرزندان	بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین	۳/۵۷	۷۱/۵۷
		کودک‌آزاری	۲/۸۱	۵۶/۳۵
		فرار دختران از منزل	۲/۵۴	۵۰/۸
		ازدواج دختران در سنین پایین	۲/۹۴	۵۸/۸۵
		ممانعت والدین از ادامه تحصیل دختران	۱/۹۲	۳۸/۴
مسائل زنان	مسائل زنان	سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران	۳/۲۹	۶۵/۸۳
		ایجاد مزاحمت برای زنان در کوچه و بازار	۳/۱۴	۶۲/۹۵
		تبعیض علیه زنان	۲/۹۴	۵۸/۸۴
		روسپیگری و روابط نامشروع	۳/۰۱	۶۰/۲۰
مسائل مالی	مسائل مالی	بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها	۴/۱۷	۸۳/۵
		وضعیت اقتصادی نامناسب زنان سرپرست خانوار	۴/۴۲	۸۱/۲۱

در رابطه با مسائل زوجین، دغدغه ذهنی بیشتر پاسخگویان افزایش طلاق، در رابطه با مسائل جوانان، بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده، در رابطه با مسائل فرزندان، بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین، در رابطه با مسائل زنان، سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران و در رابطه با مسائل مالی خانواده‌ها، بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها بوده است. (جدول ۵).

جدول ۵: توزیع فراوانی پاسخگویان نسبت به بُعد ذهنی جرائم، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در حوزه خانواده

متغیر	گویه‌ها	کم و خیلی کم		تا حدودی		زیاد و خیلی زیاد	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
مسائل زوجین	افزایش طلاق	۷	۱/۸	۶۶	۱۶/۵	۳۲۶	۸۱/۷
	افزایش خیانت‌های زناشویی	۱۸	۴/۶	۸۴	۲۱	۲۹۷	۷۴/۵
	عدم تمایل زوجین به بچه‌دار شدن	۳۰	۷/۶	۱۰۷	۲۶/۸	۲۶۲	۶۵/۶
مسائل جوانان	همسر آزاری	۵۲	۱۳	۱۱۷	۲۹/۴	۲۲۹	۵۷/۵
	بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده	۲	٪۶	۲۴	۶/۱	۳۷۳	۹۳/۵
	فراهم نبودن امکانات اولیه ازدواج برای جوانان	۵	۱/۳	۴۵	۱۱/۳	۳۴۹	۸۷/۵
مسائل فرزندان	عدم تمایل جوانان برای ازدواج کردن	۸	۲/۱	۶۶	۱۶/۵	۳۲۵	۸۱/۵
	بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین	۱۹	۴/۸	۱۰۸	۲۷/۱	۲۲۱	۶۸/۱
	کودک‌آزاری	۴۲	۹/۵	۱۱۵	۲۸/۸	۲۴۲	۶۰/۷
مسائل زنان	فرار دختران از منزل	۵۹	۱۵/۴	۱۲۰	۳۰/۲	۲۱۹	۵۵
	ازدواج دختران در سنین پایین	۴۸	۱۲/۱	۱۴۴	۳۶/۳	۲۰۵	۵۱/۷
	ممانعت والدین از ادامه تحصیل دختران	۱۰۱	۲۵/۳	۱۳۰	۳۲/۶	۱۶۷	۴۹/۹
مسائل مالی	سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران	۲۶	۶/۵	۱۰۲	۲۵/۶	۲۷۰	۶۷/۸
	ایجاد مزاحمت برای زنان در کوچه و بازار	۲۹	۷/۳	۱۰۲	۲۵/۵	۲۶۸	۶۷/۲
	تبعیض علیه زنان	۵۸	۱۴/۶	۱۱۲	۲۸/۱	۲۲۸	۵۷/۳
مسائل مالی	روسپیگری و روابط نامشروع	۳۳	۸/۳	۹۶	۲۴/۲	۲۶۸	۶۷/۵
	بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها	۱۲	۳/۱	۵۲	۱۳	۳۳۵	۸۴
	وضعیت اقتصادی نامناسب زنان سرپرست خانوار	۸	۲	۵۷	۱۴/۴	۳۳۲	۸۳/۶

در رابطه با اولویت‌بندی مسائل زوجین، درصد امتیاز پدیده «طلاق» ۸۷/۸۲، در رابطه با اولویت‌بندی مسائل جوانان، «بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده» ۹۴/۳۳، در رابطه با مسائل مربوط به فرزندان، امتیاز «بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین» ۷۹/۸ بوده است. در رابطه با مسائل زنان نیز، امتیاز اولویت‌بندی نسبت به «سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران»، ۷۹/۱۹ به‌دست آمده است. در رابطه با مسائل مالی خانواده، امتیاز اولویت‌بندی نسبت به «بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها» ۸۸/۴۷ بوده است. (جدول ۶).

جدول ۶: اولویت‌بندی ذهنی مسائل حوزه خانواده

حوزه	متغیر	گویه‌ها	میانگین	درصد
مسائل حوزه خانواده	مسائل زوجین	افزایش طلاق	۴/۳۹	۸۷/۸۲
		افزایش خیانت‌های زناشویی	۴/۱۴	۸۲/۸۵
		عدم تمایل زوجین به بچه‌دار شدن	۳/۸۱	۷۶/۲۹
	مسائل جوانان	همسر آزاری	۳/۵۵	۷۱
		بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده	۴/۷۱	۹۴/۳۳
		فراهم نبودن امکانات اولیه ازدواج برای جوانان	۴/۵۳	۹۰/۷۷
	مسائل فرزندان	عدم تمایل جوانان برای ازدواج کردن	۴/۲۶	۸۵/۲۱
		بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین	۳/۹۷	۷۹/۸
		کودک‌آزاری	۳/۶۵	۷۳/۰۸
		فرار دختران از منزل	۳/۴۴	۶۸/۸۴
		ازدواج دختران در سنین پایین	۳/۴۲	۶۸/۴۶
	مسائل زنان	ممانعت والدین از ادامه تحصیل دختران	۲/۸۸	۵۷/۶۴
		سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران	۳/۷۰	۷۹/۱۹
		ایجاد مزاحمت برای زنان در کوچه و بازار	۳/۸۷	۷۷/۵۹
		تبعیض علیه زنان	۳/۵۰	۷۰/۱
مسائل مالی	روسپیگری و روابط نامشروع	۳/۸۷	۶۷/۵۳	
	بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها	۴/۴۲	۸۸/۴۷	
	وضعیت اقتصادی نامناسب زنان سرپرست خانوار	۴/۳۷	۸۷/۵	

در ادامه این سؤال مطرح شده است که آیا تفاوت معناداری در اولویت‌بندی هر یک از حوزه‌های بررسی شده با تفکیک جنسیت، گروه‌های سن و تحصیلات وجود دارد؟ نتایج آزمون یومان ویتنی ابعاد عینی و ذهنی مسائل بررسی شده در بین زنان و مردان نشان می‌دهد اولویت‌بندی مسائل بررسی شده در بُعد عینی در بین زنان و مردان به‌طور معنی‌داری متفاوت است. با توجه به میانگین و رتبه‌های به‌دست آمده مسائل بررسی شده برای زنان در حوزه‌های مسائل جوانان، مسائل فرزندان و مسائل زنان ملموس‌تر از مردان و مسائل مالی بیشتر از زنان برای مردان ملموس‌تر است. در بین مسائل بررسی شده تنها مسائل زنان در بین

زنان و مردان تفاوت معنی‌داری دارد. می‌توان گفت مسائل زنان بیشتر برای زنان دغدغه ذهنی ایجاد می‌کند. (جدول ۷).

جدول ۷: تفاوت اولویت‌بندی در بُعد ذهنی و عینی بر اساس تفکیک جنسیت

بعد ذهنی		بعد عینی								متغیر	
		مسائل زنان		مسائل مالی خانواده		مسائل فرزندان		مسائل جوانان			
مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	تعداد	جنسیت
رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها		
۳۸۴۹۹	۱۸۱	۳۷۸۹۵	۱۷۳	۴۱۲۴۱	۲۱۰	۳۸۳۳۱	۱۸۵	۴۰۷۸۵	۱۸۵	۲۱۸	مردان
۳۸۹۲۲	۲۱۶	۳۹۹۱۹	۲۲۶	۳۶۹۶۹	۱۸۸	۴۰۲۷۴	۲۱۶	۳۸۶۱۵	۲۱۶	۱۷۶	زنان
۱۵۷۰۲		۱۴۰۲۴		۱۷۱۵۱		۱۴۲۴۱		۱۶۴۷۵		مقدار من ویتنی	
۰/۰۰۲		۰/۰۰۰		۰/۰۴۹		۰/۰۰۰		۰/۰۰۵		سطح معنی‌داری	

نتایج مقدار کای دو ۱۶/۴۵۵ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ در بعد مسائل زوجین نشان می‌دهد اولویت‌بندی بُعد عینی مسائل زوجین در بین گروه‌های سنی به‌طور معنی‌داری متفاوت است. همچنین با توجه به میانگین رتبه‌ها می‌توان گفت که فراوانی مشاهده بُعد عینی مسائل زوجین، در بین گروه سنی ۲۹-۲۰ ساله‌ها، بیش از سایر گروه‌های سنی بوده و فراوانی مشاهده بُعد عینی مسائل زوجین در بین گروه سنی ۴۹-۴۰ ساله‌ها کمتر از سایر گروه‌های سنی است. نتایج مقدار کای دو ۳۰/۹۱۹ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ در بعد مسائل فرزندان نشان می‌دهد اولویت‌بندی بُعد عینی مسائل فرزندان در بین گروه‌های سنی به‌طور معنی‌داری متفاوت است. با توجه به میانگین رتبه‌ها می‌توان گفت که فراوانی مشاهده مسائل فرزندان، در بین گروه سنی ۲۹-۲۰ سال، بیش از سایر گروه‌های سنی بوده و فراوانی مشاهده مسائل فرزندان، در بین گروه سنی ۴۹-۴۰ سال، کمتر از سایر گروه‌های سنی است. نتایج مقدار کای دو ۳۳/۶۴۴ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان می‌دهد اولویت‌بندی بُعد عینی مسائل زنان در بین گروه‌های سنی به‌طور معنی‌داری متفاوت است. با توجه به میانگین رتبه‌ها می‌توان گفت که فراوانی مشاهده مسائل زنان، در بین گروه سنی ۲۹-۲۰ سال، بیش از سایر گروه‌های سنی بوده و فراوانی مشاهده مسائل زنان نشان

می‌دهد، این مسائل در بین گروه سنی ۴۹ - ۴۰ سال، کمتر از سایر گروه‌های سنی از اولویت برخوردار است. (جدول ۸).

جدول ۸: تفاوت اولویت‌بندی گروه‌های سنی نسبت به ابعاد عینی مسائل

مسائل زنان	مسائل فرزندان	مسائل زوجین	بعد	
			تعداد	گروه‌های سنی
میانگین رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	۱۱۱	۲۰-۲۹
۲۴۰/۷۳	۲۴۰/۴۴	۲۲۵/۱۴	۱۴۰	۳۰-۳۹
۱۹۵/۴۸	۲۰۰/۹۱	۲۰۵/۷۱	۱۱۱	۴۰-۴۹
۱۵۲/۷۵	۱۵۹/۳۰	۱۶۴/۸۶	۳۲	۵۰ سال و بالاتر
۱۹۹/۳۵	۱۶۶/۱۳	۱۹۲/۰۶	مقدار شاخص کای دو	
۳۳/۶۴۴	۳۰/۹۱۹	۱۶/۴۵۵	درجه آزادی	
۳	۳	۳	سطح معنی‌داری	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱		

نتایج آزمون یومان ویتنی بُعد ذهنی اولویت‌بندی مسائل خانواده از دیدگاه افراد متأهل و مجرد، نشان می‌دهد اولویت‌بندی مسائل بررسی‌شده در بُعد ذهنی در بین پاسخگویان متأهل و مجرد به‌طور معنی‌داری متفاوت بوده و مسائل زوجین، مسائل فرزندان و مسائل زنان برای پاسخگویان مجرد دغدغه ذهنی بیشتری ایجاد می‌کند. (جدول ۹).

جدول ۹: تفاوت اولویت‌بندی در بُعد ذهنی بر اساس تفکیک وضعیت تأهل

بعد ذهنی						متغیر
مسائل زنان		مسائل فرزندان		مسائل زوجین		
مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	وضعیت تأهل
۴۶۶۷۷	۱۸۰/۲۲	۴۸۳۹۷	۱۸۶/۱۴	۴۸۶۵۵	۱۸۵/۷۱	متأهل
۲۸۰۱۴	۲۲۰/۵۸	۲۶۶۸۰	۲۱۰/۰۸	۲۷۲۰۰	۲۱۴/۱۷	مجرد
۱۳۰۰۷		۱۴۴۶۷		۱۴۲۰۲		مقدار من ویتنی
۰/۰۰۱		۰/۰۴۷		۰/۰۱۸		سطح معنی‌داری

نتایج آزمون یومان ویتنی در بُعد عینی اولویت‌بندی مسائل خانواده از دیدگاه افراد متأهل و مجرد، نشان می‌دهد اولویت‌بندی مسائل بررسی شده در بُعد عینی در بین پاسخگویان متأهل و مجرد به‌طور معنی‌داری متفاوت است. از طرفی دیگر با توجه به میانگین و رتبه‌های به‌دست آمده می‌توان گفت این مسائل برای پاسخگویان مجرد ملموس‌تر از پاسخگویان متأهل است. (جدول ۱۰).

جدول ۱۰: تفاوت اولویت‌بندی در بُعد عینی بر اساس تفکیک وضعیت تأهل

بعد عینی								متغیر
مسائل زوجین		مسائل فرزندان		مسائل مالی خانواده		مسائل زنان		
مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	مجموع	میانگین	وضعیت تأهل
رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	رتبه‌ها	
۴۷۶۰۵	۱۸۰/۳۲	۴۵۷۸۴	۱۷۴/۷۵	۴۸۸۴۵	۱۸۶/۴۳	۴۵۹۴۵	۱۷۵/۳۶	متأهل
۲۹۰۳۰	۲۲۸/۵۹	۳۰۰۷۰	۲۳۶/۷۸	۲۶۶۲۰	۲۱۱/۲۷	۲۹۱۳۳	۲۳۳/۰۶	مجرد
۱۲۶۲۵		۱۱۳۳۱		۱۴۳۹۲		۱۱۴۹۲		مقدار من ویتنی
۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		۰/۰۳۳		۰/۰۰۰		سطح معنی‌داری

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه بررسی و شناخت اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در نهاد خانواده از نظر ذهنی و عینی و از منظر شهروندان زن‌جانی بوده است. بر اساس نتایج یافته‌های توصیفی ۵۵/۳ درصد از پاسخگویان شرکت‌کننده در این تحقیق مرد و ۴۴/۷ درصد از پاسخگویان زن و همچنین ۶۶/۳ درصد از پاسخگویان مجرد و ۳۰ درصد پاسخگویان متأهل بوده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد مهم‌ترین اولویت‌بندی مسائل عینی زوجین، پدیده «طلاق» در رابطه با اولویت‌بندی مسائل جوانان، مهم‌ترین مسئله عینی «بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده»، در رابطه با مسائل مربوط به فرزندان «بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین»، در رابطه با مسائل زنان «روسیگری و روابط نامشروع» و در رابطه با مسائل مالی خانواده، مهم‌ترین اولویت پاسخگویان «بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها» بوده است. در رابطه با اولویت‌بندی ذهنی مسائل زوجین، پدیده «طلاق» در رابطه با اولویت‌بندی مسائل جوانان،

«بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده»، در رابطه با مسائل مربوط به فرزندان، «بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین»، در رابطه با مسائل زنان، «سوءاستفاده جنسی از زنان و دختران»، در رابطه با مسائل مالی خانواده، «بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها» مهم‌ترین دغدغه ذهنی پاسخگویان بوده است.

پس از بررسی اولویت‌های ذهنی و عینی مسائل خانواده این سؤال مطرح شده است که آیا تفاوت معناداری در اولویت‌بندی هر یک از حوزه‌های بررسی‌شده با تفکیک جنسیت، گروه‌های سن و تحصیلات وجود دارد؟ نتایج نشان داد در بُعد عینی اولویت‌بندی مسائل خانواده از دیدگاه زنان و مردان، به‌طور معنی‌داری متفاوت است. به‌این ترتیب، می‌توان گفت مسائل بررسی‌شده در شهر زنجان برای زنان در حوزه‌های مسائل جوانان، مسائل فرزندان و مسائل زنان ملموس‌تر از مردان است. درحالی‌که مسائل مالی برای مردان بیشتر از زنان ملموس‌تر است. در بین مسائل بررسی‌شده تنها مسائل زنان در بین زنان و مردان تفاوت معنی‌داری دارد. نتایج این بررسی در گروه‌های سنی نیز نشان می‌دهد اولویت‌بندی بُعد عینی مسائل زوجین در بین گروه‌های سنی به‌طور معنی‌داری متفاوت است؛ اولویت‌بندی عینی مسائل در بین گروه سنی ۲۹-۲۰ ساله‌ها، بیش از سایر گروه‌های سنی است. همچنین، اولویت‌بندی مسائل بررسی‌شده در بُعد ذهنی در بین پاسخگویان متأهل و مجرد به‌طور معنی‌داری متفاوت است؛ مسائل زوجین، مسائل فرزندان و مسائل زنان برای پاسخگویان مجرد دغدغه ذهنی بیشتری ایجاد می‌کند. نتایج نشان می‌دهد نگرانی و دغدغه ذهنی شهروندان نسبت به هر یک از مسائل بیش از موارد مشاهده‌شده آن در شهر زنجان است.

در مطالعه حاضر از پاسخگویان خواسته شد که به این سؤال پاسخ دهند مسائلی که به‌عنوان مسائل حوزه خانواده مطرح شده است چه میزان از نگرانی‌ها و دغدغه‌های ذهنی آنان بوده است. نتایج نشان داد پاسخگویان نسبت به افزایش طلاق در حوزه مسائل زوجین، بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده در حوزه مسائل جوانان، بی‌احترامی نسبت به والدین در حوزه مسائل فرزندان، سوءاستفاده از زنان و دختران در حوزه مسائل زنان و بیکاری سرپرست و

نان‌آور خانواده‌ها در حوزه مسائل مالی دغدغه بیشتری دارند. این نتایج، مؤید تحقیقاتی است که نشان می‌دهد نگرش نسبت به طلاق در بین نسل‌های مختلف همچنان منفی است (فلاحی گیلان، ۱۳۹۶)؛ بیکاری معضل بزرگی برای خانواده‌ها محسوب می‌شود (رستمی و ایمانی جاجرمی، ۱۳۹۵)؛ والدین در تربیت فرزندان خود با مسائل عدیده‌ای مواجه هستند (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۸)؛ سوءاستفاده از زنان و دختران به‌عنوان خشونت خانگی پیامدهای متعددی برای خانواده و جامعه دارد (میرزائی، ۱۳۹۳) و بیکاری (اصفهانی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ احمدنیا و کامل قالیباف، ۱۳۹۶) مسئله‌ای است که هرچه زمان بر آن می‌گذرد خانواده را پیامدهای پیچیده‌تری مواجه می‌کند روابط بین کودکان و والدین و نحوه پرورش فرزندان به‌واسطه شیوه‌های متنوع فرهنگی شکل می‌گیرد (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۸). این رابطه بر ابعاد زندگی افراد تأثیرگذار است و از سویی از فرهنگ حاکم بر جامعه تأثیر می‌پذیرد. اینکه چگونه این رابطه برای پاسخگویان دغدغه ذهنی ایجاد کرده است سؤالی است که می‌تواند زمینه تحقیقات آینده قرار گیرد. از آنجاکه فرهنگ‌های مختلف انتظارهای متفاوتی در مورد رفتارهایشان دارند (شیراوه^۱ و همکاران، ۲۰۱۰) و با توجه به ماهیت پویای فرهنگ‌ها در طول زمان، برخی از نظریه‌ها در فرهنگ خاصی مطرح شده‌اند قابلیت کاربرد کامل برای سایر فرهنگ‌ها را ندارد و از سوی دیگر ممکن است برحسب مقتضیات زمان نیاز به بازنگری داشته باشد (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۸). سپس از آنان خواسته شد به این سؤال پاسخ دهند که به چه میزان شاهد آن بوده‌اید و آن را لمس می‌کنید. نتایج نشان می‌دهد که پاسخگویان در حوزه مسائل زوجین به افزایش طلاق، در حوزه مسائل جوانان به بیکاری جوانان و افراد تحصیل کرده، در حوزه مسائل فرزندان بی‌احترامی نسبت به والدین، در حوزه مسائل زنان به سوءاستفاده از زنان و دختران و در حوزه مسائل مالی به بیکاری سرپرست و نان‌آور خانواده‌ها اشاره کرده‌اند و این موارد را بیشتر مشاهده می‌کنند. این نتایج همسو با نتایج مسعودی پور و باقری نصرآبادی (۱۳۹۷) و رفیعی و همکاران (۱۳۸۸) است.

1. Shiraev Eric B., Levy David A.

تمام خانواده‌ها در شرایطی دچار تعارض می‌شوند و گاهی این تعارض منجر به خشونت می‌شود. سوءاستفاده از زنان و دختران به شکل‌های مختلف از مصادیق خشونت علیه زنان است. تحقیقات تأیید کرده‌اند خشونت علیه زنان از نسلی به نسل بعد منتقل می‌شود (ابراهیمی لویه و همکاران، ۱۳۹۲). به این دلیل یکی از دغدغه‌های ذهنی بسیار مهم در حیطه مسائل زوجین و مسائل زنان شکل‌های مختلف خشونت علیه زنان است و در این تحقیق این مسئله تأیید شد. در حوزه مسائل فرزندان، هرچند بی‌احترامی فرزندان نسبت به والدین مهم‌ترین دغدغه پاسخگویان مطرح شده است با این وجود فرار دختران به دلیل پیامدهایی که برای خود فرد و خانواده و همچنین برای جامعه دارد نگرانی‌های موجود در حوزه تربیت فرزندان را افزایش می‌دهد (حقیقی، ۱۳۸۶) چراکه منشأ بسیاری از رفتارهای ضداجتماعی و انحرافی محسوب می‌شود (هاشمی و دیگران، ۱۳۸۹؛ جوادی یگانه، ۱۳۸۴). همچنین، در تحقیق حاضر، این امر تأیید شده است که بروز بسیاری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی در حوزه خانواده ناشی از بروز مشکلات اقتصادی از جمله فقر، بیکاری، نداشتن مسکن، و مواردی از این قبیل است. فشار اقتصادی تأثیر مستقیمی بر تعارضات خانواده دارد (ابراهیمی لویه و همکاران، ۱۳۹۲). از سوی دیگر در حوزه مسائل جوانان، دغدغه اصلی شهروندان بیکاری افراد تحصیل کرده بوده است. این نتیجه مؤید این مسئله است که در سال‌های اخیر سهم فارغ‌التحصیلان دانشگاهی افزایش یافته اما وضعیت اشتغال پیشرفتی نداشته است؛ شاهد سلب قدرت برنامه‌ریزی از خانواده‌ها بوده‌ایم (افشارکهن و همکاران، ۱۳۹۸). وضعیت اشتغال از این جهت می‌تواند اهمیت زیادی داشته باشد که شغل پایدار الگوی تربیتی فرزندان را می‌سازد. افراد با سطح تحصیلات بالاتر و مشاغل پایدارتر بیشتر به تربیت فرهنگی تمایل دارند از سوی دیگر افرادی که سطح تحصیلات پایین‌تر و مشاغل ناپایدارتری دارند غالباً الگوی خاصی در تربیت فرزندان در پیش نمی‌گیرند و منفعلانه رفتار می‌کنند (افشارکهن و همکاران، ۱۳۹۸).

اگرچه تحقیقات متعددی در رابطه با اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در جامعه ما انجام شده، ولی تحقیقات چندانی که به‌طور اختصاصی به اولویت‌بندی مسائل حوزه خانواده بپردازد،

انجام نگرفته است؛ به این دلیل نبود پیشینه کافی در این زمینه یکی از محدودیت‌های تحقیق حاضر بوده است.

پیشنادهای کاربردی

- برنامه‌های نیروی انتظامی در خصوص تحکیم بنیان خانواده، برگرفته از رویکرد برنامه‌ریزی از «پایین به بالا» باشد. بدین معنی که دغدغه و نگرانی‌های شهروندان در تدوین این گونه برنامه‌ها مدنظر قرار گیرد و خود‌ذی‌نفعان را در حل مشکلاتشان سهیم بداند. در این مورد با توجه به یافته‌های تحقیق و اولویت‌های ذهنی و عینی مسائل خانواده، ایجاد فضای گفتگو در زمینه مسائل مبتلابه خانواده در بین زوجین، آموزش شیوه‌های مشورتی در حل مسائل، برگزاری کارگاه‌هایی در زمینه حسن معاشرت و عشق ورزیدن می‌تواند بخشی از مسائل دارای اولویت در مورد خانواده را تعدیل کند. این امر ضمن اینکه سرمایه اجتماعی و همچنین رویکرد اجتماعی نیروی انتظامی را تقویت می‌کند، علاوه بر آن موجب تحقق اهداف مدنظر در خصوص تحکیم بنیان خانواده نیز خواهد شد.

- با توجه به اینکه در حوزه مسائل اجتماعی و از جمله مسائل مربوط به حوزه خانواده، هر دو بُعد عینی و ذهنی حائز اهمیت است، لذا مدنظر قرار دادن فعالیت‌های آموزشی - کارگاهی، مشاوره‌ای و آگاهی‌بخشی در حوزه اولویت‌های ذهنی مانند افزایش آگاهی در زمینه ارتباط با جنس مخالف، آشنایی با حقوق متقابل، مشاوره در خصوص انتظارات و مسائل احتمالی درگیری‌های خانوادگی، توصیه به همکاری و درک مناسب از شرایط اعضای دیگر می‌تواند روش‌هایی برای تحکیم خانواده در حوزه اولویت‌های ذهنی آسیب‌ها باشد. در زمینه اولویت‌های عینی نیز فراهم ساختن زمینه‌های خوداشتغالی با همکاری سایر ارگان‌ها، اختصاص فضاهایی برای گفتگو بین اعضای خانواده، رسیدگی سریع به اختلافات خانوادگی، کاهش نمودهای عینی مسائل حوزه خانواده می‌تواند به تحکیم خانواده کمک کند. در این زمینه، نیروی انتظامی در تدوین برنامه‌های مربوط به تحکیم بنیان خانواده، بُعد ذهنی و دغدغه و نگرانی شهروندان را هم مدنظر قرار دهد.

- در کنار مشاوران و روان‌شناسانی که کادر خود نیروی انتظامی است، از مشاوران مطرح کشوری و استانی برای مشاوره به خانواده‌های آسیب‌پذیر و درمان مشکلات روان‌شناختی آنان استفاده کند.

- نیروی انتظامی جلسات هم‌اندیشی با ارگان‌ها و سازمان‌هایی که در خصوص حوزه خانواده فعال هستند؛ نظیر استانداری، بهزیستی، معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری، کمیته امداد و غیره برگزار کند و ضمن تشریح نتایج این طرح پژوهشی، از آنان مطالبه کند که از یافته‌های تحقیقاتی همچون طرح حاضر در تدوین برنامه‌های خود در حوزه خانواده استفاده کنند.

سپاسگزاری

از سردار رحیم جهانبخش، فرمانده انتظامی استان زنجان و سرکار خانم خدیجه حیدری، رئیس دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان زنجان به‌خاطر حمایت‌هایشان از این طرح پژوهشی کمال تشکر را داریم.

منابع

- ابراهیمی لویه، عادل؛ ذوالقدر، علی؛ صحبتی‌ها، علی؛ او جاقلو، روح اله. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر اختلافات خانوادگی در استان زنجان. فصلنامه علوم رفتاری، ۵ (۱۸) ۲۶-۹.
- احمدنیا، شیرین؛ کامل‌قالیباف، آتنا. (۱۳۹۶). زنان سرپرست خانوار در تهران: مطالعه کیفی تجربیات، چالش‌ها و ظرفیت‌های آن‌ها. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۷ (۶۵)، ۱۳۶-۱۰۳.
- احمدی، رهنورد، منا؛ کیانی، مهرزاد؛ پورحسین‌قلی، اسما؛ معافی، فرنوش؛ اسدزاده، فیروزه. (۱۳۹۴). عوامل مساعدکننده خشونت خانگی در زنان. مجله سلامت و مراقبت، ۱۷ (۱)، ۸۱-۷۰.
<http://hcjournal.arums.ac.ir/article-fa.html-305-1>
- اخوی ثمرین، زهرا؛ زهراکار، کیانوش؛ محسن‌زاده، فرشاد؛ احمدی، خدابخش. (۱۳۹۶). بررسی عوامل زمینه‌ساز طلاق در بافت اجتماعی فرهنگی شهر تهران: پژوهشی کیفی. فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، ۱۲ (۴۰)، ۱۲۶-۱۰۵.

https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201719.html

• اصفهانی، پروانه؛ کرانی بابادر، رسول؛ افشاری، مهناز؛ طاهری میرقائد؛ (۱۳۹۹). تأثیرات بیکاری بر سلامت در ایران: مرور حیطه‌ای ۱۵ سال پژوهش. مجله دانشگاه علوم پزشکی

فسا، ۱۰ (۱)، ۱۹۹۷-۱۹۸۶. <http://jabs.fums.ac.ir/article-1-1874-en.html>

• افشار کهن، جواد؛ بلالی، اسماعیل؛ واعظ‌زاده، ساجده. (۱۳۹۸). آینده پژوهی تغییرات اجتماعی خانواده (ارائه یک مدل نظری ترکیبی). مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۸

(۴)، ۷۹۳-۸۱۸. doi: 10.22059/jjsr.2019.271819.792

• اسمعیلی‌زاده، وحیده. (۱۳۹۶). نقش خانواده در پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی. فصلنامه علمی - تخصصی دانش انتظامی ایلام. ۶ (۲۴)، ۶۹-۶۰.

http://ilam.jrl.police.ir/article_19314.html

• جوادی یگانه، محمدرضا. (۱۳۸۴). مسئله دختران فراری. دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی.

• حسینی، سید احمد؛ صالحی، فرزانه (۱۳۹۲)، پاییز و زمستان). عوامل خانوادگی مؤثر بر ارتکاب جرم زنان زندانی زنجان. دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده. ۱ (۱)، ۸۳-۹۷.

http://pssw.jrl.police.ir/article_92388.html

• حبیبی، مجتبی؛ قنبری، نیکزاد؛ سیوندیان، مولود؛ مهدی‌زاده هنجنی؛ هانیه. (۱۳۹۷). پیش‌بینی رفتار انحرافی نوجوانان بر مبنای آسیب‌پذیری فردی و مجال خطر در خانواده، همسالان، مدرسه و همسایگی در دبیرستان‌های شهر تهران. مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک، ۲۱ (۵)،

۵۳-۶۱. Doi: 10.22054/qccpc.2017.25565.1624

• حقیقی، جمال. (۱۳۸۶). شناسایی عوامل مؤثر بر فرار دختران و بررسی رابطه این عوامل با اختلالات روانی آنان در استان خوزستان. پژوهش‌های تربیتی و روان‌شناختی، دانشکده علوم

تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، ۳ (۲)، ۱۲۰-۱۰۵. <http://ensani.ir/fa/articl>

• رستمی، میلاد؛ ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۳۹۵). مطالعه بیکاری از نگاه بیکاران روستایی و پیامدهای آن (مطالعه موردی: روستای حسن‌آباد در شهرستان دلفان). فصلنامه توسعه

اجتماعی، ۱۱ (۱)، صص ۱۰۲-۷۳. doi: 10.22055/qjsd.2016.12520

• رفیعی، حسن؛ مدنی قهفرخی، سعید؛ وامقی، مروثه. (۱۳۸۸). مشکلات اجتماعی در اولویت ایران. مجله جامعه‌شناسی ایران، ۹ (۱ و ۲)، ۱۶۰-۱۵۱.

http://www.jsi-isa.ir/article_21808.html

- رضانی، ولی اله؛ عبدخدایی، محمدسعید؛ طیبی، زهرا؛ آقامحمدیان شهربان، حمیدرضا. (۱۳۹۸). ابعاد سلامت و آسیب‌شناسانه فرزندپروری در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش کیفی. فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱۳ (۱)، ۸۰-۵۸.

<https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1076921.html>

- روغنجی، محمود؛ جزایری، رضوان‌السادات؛ اعتمادی، عذرا؛ فاتحی‌زاده، مریم؛ مؤمنی، خدامراد. (۱۳۹۶). واکاوی آسیب‌های خانواده مادر سرپرست: یک پژوهش کیفی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۸ (۳۱)، ۷۸-۵۳.

Doi: 10.22054/qccpc.2017.25565.1624

- ساروخانی، باقر؛ میرمحمدرضائی، سیده زهرا. (۱۳۹۷). نقش جهانی شده در تغییرات دو دهه اخیر خانواده ایرانی. فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، ۱۳ (۱۴)، ۱۶۴-۱۳۱.

https://cwfs.ihu.ac.ir/article_203720.html

- سعیدی، میلاد. (۱۳۹۹). بررسی مؤلفه‌های احساس امنیت روانی خانواده‌های ایرانی و آسیب‌شناسی آن در خرده‌نظام‌های خانواده و فرایند رشدی فرزندان. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۱ (۴۱)، ۲۳۴-۲۱۱.

Doi: 10.22054/qccpc.2020.47589.2228

- شریفی‌رهنمو، سعید؛ سلطانیپور، محرم. (۱۴۰۰). پیش‌بینی نگرش به آسیب‌های اجتماعی بر اساس میزان بهزیستی روان‌شناختی و هیجان‌خواهی در جوانان: انتظام اجتماعی. فصلنامه علمی دانش انتظامی همدان، ۱ (۲۸)، ۴۷-۵۷.

http://hamedan.jrl.police.ir/article_95979_Odd18378719c3b6d914651317fb87821.pdf

- شکری قره‌لر، زهرا. (۱۳۹۵). تأثیر برخی عوامل اقتصادی بر آسیب‌های اجتماعی. دانشگاه الزهرا (س).

- صدیق‌سروستانی، رحمت‌الله. (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی). سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

- عبدالهی، محمد. (۱۳۸۱). اولین همایش آسیب‌های اجتماعی. آگه.

- عظیمی، فاطمه. (بهار و تابستان ۱۳۹۵). رابطه ترس از جرم و سلامت عمومی در زنان شهر زنجان. دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، ۴ (۱)، ۲۰-۳۴.

http://pssw.jrl.police.ir/article_17592.html

- فتحی، الهام؛ حاتمی ورزنده، ابوالفضل. (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر طلاق در شهر زنجان: مطالعه کیفی گراندد تئوری. فصلنامه دانش نظامی زنجان، ۷ (۲۵)، ۴۷-۵۹.
http://zanjan.jrl.police.ir/article_19498.html
- فلاحی گیلان، روح اله؛ روشنفکر، پیام؛ پورکسمایی، مریم. (۱۳۹۶). بررسی بین نسلی نگرش به طلاق: مطالعه‌ای در استان زنجان. فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، ۱ (۲)، ۱۵۶-۱۳۹.
http://rahbordfarhangi.csr.ir/article_123200.html
- فولادیان، مجید؛ شجاعی قلعه‌نی، مینا. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی فرایندهای وقوع طلاق. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۱۶ (۶۲)، ۲۵۷-۲۳۱.
https://jfr.sbu.ac.ir/article_97819.html
- کندال، دینا الیزابت. (۱۳۹۶). جامعه‌شناسی معاصر. ترجمه فریده همتی. جامعه‌شناسان.
- کنعانی، اکبر؛ عصار، محمدتقی؛ حسینیان، شهابت؛ بارانی، محمد. (۱۳۹۹). راهبردهای پلیس در پیشگیری از جرائم اطفال و نوجوانان. دوفصلنامه پژوهش‌های نظامی زنان و خانواده، ۸ (۱)، ۹۱-۱۲۲.
http://pssw.jrl.police.ir/article_93733_d2237a2e9b352c8aa1887f4813a6783c.pdf
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۶). جامعه‌شناسی. ترجمه حسن چاوشیان. نشر نی.
- مسعودی پور، سعید و محسن باقری نصرآبادی. (۱۳۹۷). اولویت‌بندی مسائل کلیدی در نظام حکمرانی بخش دولتی و غیردولتی ایران در حوزه خیریه‌ها. فصلنامه علمی - پژوهشی سیاست‌گذاری عمومی، ۴ (۳)، ۱۵۸-۱۴۱. Doi: 10.22059/ppolicy.2018.68431
- میرزائی، رحمت (۱۳۹۳). بررسی وضعیت خشونت خانگی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز قضایی شهرستان پاوه. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۱ (۲)، ۹۵-۶۱.
doi: 10.22054/rjsw.2014.1523
- هاشمی، سیدضیاء؛ فاطمه امین، زینب فولادیان، مجید (۱۳۹۸). پیامدهای فرار دختران از منزل. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱۱ (۴۰)، ۱۸۷-۱۶۱.
<http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-513-fa.html>
- Amin, R., Mohd, S., Abdullah, Y.M., Aslam, H. (2006). Values, Social Problems and Balanced Development In Malaysia. Journal of Socio Economics, 35(1): 151-163.
<https://doi.org/10.1016/j.socec.2005.12.009>

- Dinmohammadi, S., Dadashi, M., Ahmadnia E., Janani, L., Kharaghani, R. (2021). The effect of solution-focused counseling on violence rate and quality of life of pregnant women at risk of domestic violence: a randomized controlled trial. *Journal of BMC Pregnancy and Childbirth*, 21(221): 1-9.
<https://doi.org/10.1186/s12884-021-03674-z>
- Eitzen, D.S., Baca Zinn, M., Smith, K.E. (2010). *Social Problems*. Pearson Education.
- Gibson, T.A. (2014). In Defense of Law and Order: Urban Space, Fear of Crime, and the Virtues of Social Control. *Journal of Communication Inquiry*, 38(3) 223-242. <https://doi.org/10.1177>
- Gram, L., Granados, R., Krockow, E.M., Daruwalla, N., Osrin, D. (2021). Modelling collective action to change social norms around domestic violence: social dilemmas and the role of altruism. *Journal of Humanit Soc Sci*, 8 (53).
<https://doi.org/10.1057/s41599-021-00730-z>
- Kotlar, B., Gerson, E., Petrillo, S., Langer, A., Tiemeie, H. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on maternal and perinatal health: a scoping review. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 18(10): 1-39. Open Access
<https://doi.org/10.1186/s12978-021-01070-6>
- Mooney, L.A., Mooney, D.K., Caroline, S. (2011). *Understanding Social Problems*. West Group.
- Parrillo, V.N. (2008). *Contemporary Social Problems*. Pearson Education.
- Shiraev, E.B., Levy, D.A. (2010). *Cross-cultural psychology: critical thinking and contemporary applications*. Allyn & Bacon.
- Teivans-Treinovskis, J., Amosova, J., Naciscionis, J., Nesterova, M. (2016). Country's Development and Safety: Violent Crimes in Crimes Structure. *Journal of security and sustainability Issues*, 6(2): 227-233. <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85010006621&origin>
- Ward, K.P., Lee Shawna, J. (2020). Mothers' and fathers' parenting stress, responsiveness, and child wellbeing among low-income families. *Journal of Children and Youth Services Review*, 116(15-16): 1-9.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105218>

- Wientjes, J.; Delsing, M.; Cillessen, A.; Janssens, J.; Scholte, R. (2017). Identifying potential offenders on the basis of police records: development and validation of the proKid risk assessment tool. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 3(4): 249-260.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JCRPP-01-2017-0008/full/html>

Ar